

Glücklich, Julius

O věnu

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 396-401

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126584>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

kapitolou hradu pražského o některé statky, kterýchž by oni na ten čas v držení, na rozepři a soudu anebo na mocném přestání byli: to jedenkaždý bude moci pořádem práva sobě k místu přivesti a toto svolení nemá nic tomu na překážku býti. Neb se toto J. Mti. král. i stavuov povolení toliko na ty statky, kterýchž nyní táž kapitola a probošt v držení jsou aneb potom budou, vztahuje a tomu zřízení zemskému s strany jiných statkův duchovních, jakž jest J. Mti. král. i budoucím králuom českým v moci pozuoastaveno, na škodu býti nemá. Též také s touto vajmínkou: jestliže by kdo jiný jaký statek dědičný buď dal anebo oni sami sobě jej přikoupili a na něm by se jakézkoli závady našly, to se při zřízení zemském (o přikoupení duchovních osob statkuov) zuostavuje a žádnému na škodu jeho spravedlnosti býti nemá.

* *Nezměněn.*

¹ *Celý tento artykul jest část usnesení sněmu držaného na hradě pražském léta 1558 v pondělí po Novém létě (3./1.). Viz Sněmy české III, str. 11—12 na konci ie věta A tento artykul do zřízení zemského má vložen býti, jež ovšem zde není. Artykul otištěn též v Borového Aktech konsistoře katolické (Jednání a dopisy konsistoře katolické i utrakvistické II. díl), č. 768, str. 223—225.*

O věnu^a.

Q XII^a.

Vladislav, z Boží milosti král český etc., rozkázal ve dsky pamatné zapsati: Co se dotýče věn, která splacována bývají od dědicův, na kterých dědinách věna jsou, aby více před J. král. Mti. soudové nebývali, tak totižto, že kdož by koli chtěli která věna splacovati jakožto dědicové, aby summu věnnou dali na groše pražské české anebo na zlaté uherské nebo rajnské, jakž jsou tehdáž platili a měnění byli zlatí, když věno ve dsky kladeno bylo tak, aby splacována byla. Na to jsou poslové ke dskám od J. Mti. král. byli Vilém mladší z Ryzmberka a z Rábí, nejvyšší komorník království českého, a Jan, jinak Jenec z Janovic a z Petršpurku, nejvyšší purkrabě pražský, nadepsané věci vypravující, jsouce od krále J. Mti. zvláště vysláni¹.

* *Nezměněn.*

^a *Ź rukou a po straně: O svatebních cedulích. Sněm léta 1585 folio [17]. Viz zde J LIX nový.*

¹ *Viz též zápis v sřízení zemském království českého roku 1500 (vydal Frant. Palacký) str. 241 č. 504, podle čehož je zápis tento s r. 1478.*

a V. Budovcem po straně v B: 49.

Q XIII*.

Jestliže by který bratr jsa nedílný bratří svých a zapsal-li by na dílu svém ženě své věno, tehdy umřel-li by prvé, než by se rozdělili, že ona nemůž věnem svým sáhnouti vajíše než na díl muže svého, a ten díl v tom věně má držeti až do splacení toho věna od dědicův nebo nápadníkův. Než nedostalo-li by se co jí věna na tom dílu, tehdy, není-li jinak věnem opatřena, má k tomu hleděti, kdo jest jí vdával.

* *Nesměněn.*

Q XIII.

Kteráž by koli vdova^a věno^b na statku muže svého dskami ujištěno měla^c a v ně se neuvázala vedlé práva do tří let a osmnácti nedělí^d, tehdy to věno (ač nebyla-li by v tom J. Mtí. král. aneb soudem zemským opatřena) promlčí jako jiné dědictví. A jestliže by je^e komu zapsala dříve^f vyjití let zemských a ten také^g po prívu že by nešel, až by od smrti muže jejího tři léta a osmnáct nedelí prošlo, an práva jdou, téz své právo promlčí jako ona, kteráž věno měla.

^a mající tisku 1564 škrtnuto za tím v B rukou β.

^b po muži svém tisku 1564 škrtnuto za tím v B rukou β.

^c muže... měla připsáno v B ru'ou β; ujištěno tisku 1564 opominutím nepř škrtnuto.

^d a na ně právem vdovským nesáhla tisku 1564 škrtnuto v B rukou β za tím.

^e také tisku 1564 škrtnuto za tím v B rukou β.

^f před třmi lety a osmnácti nedělmi tisku 1564 škrtnuto v B rukou β (původně z nedělmi uděláno neděli) a připsáno dříve vyjití let zemských.

^g po smrti muže jejího tisku 1564 za tím škrtnuto v B rukou β.

Q XV*.

Kdež by která byla vznešena a jináč že by věna svého neměla ujištěného, má toho vznešení užiti, když to provede, jestliže jest co po ní jmenováno při tom vzněšení, a z něho nemá poháněti,

[*B rukou β*]:
drí se té
správy
časné b!

než má k těm čtyřem dnuom vyměřeným vdovám a sirótkům v artykulích (B XXI a B XXII) toho (komu a kdež tak vznešena jest) obsláti, aby před pány stál a jí práv byl. A kdož by tak byl od vdovy obeslán a měl zpráve své a zprávu dskami zapsanou, má^a dáti na umluvu zprávcím svým neb držiteluom dědin zprávních, aby jej v tom soudu zastoupili. A byl-li by čas k tomu krátký po tom obesláním z toho vznešení, že by ten nemohl zprávcím svým časné dáti na úmluvu, to Jich Mt. na soudu zemském rozvážiti mají, aby obesláný i jiní, kdož zpráve své mají, mohli se v tom také časné opatřiti a jedni druhým na úmluvy dáti^a. Než jestliže by ona po smrti muže svého ve třech letech a osmnácti nedělích na to vznešení nesahla obesláním tím, an práva jdou, že to své vznešení promlčí. A jestliže by jí ten (na číž statek jest vznešena) musil věno dáti a onoho statku něco by zůstalo, kterýž jest jí k němu vznesl, tehdy ten, kterýž jest dal věno, muž k jeho statku právem hleděti. Než jestliže by ten jsa obeslán pro to vznešení k těm čtyřem dnuom, jakož se nahore píše, i nestál: tehdy ta vdova má na ten statek listem obranním uvedena býti a jej držeti a jeho užívati dotud, dokudž by jí věno její dáno nebylo. Než jestliže by pro nemoc státi nemohl, aby nemoc jeho byla opovědína. A byla-li by opovědína jeho nemoc, má práva jako o nemoc užiti.

* *Nesměněn.*

a—*a V B zatřženo rukou β, na počátku slovo má, na konci úmluvy dáti.*

b *Při tom zatřženy řádky od slov neb držiteluom dědin až k slovům v tom také časné opatřiti, jež jsou i podržena.*

Q XVI*.

Co se vznešení dotýče, toto má býti a jest za vznešení: Když by kdo příteli svému dobře učiniti a jej oženiti chtěl a přátely své i svého přítele i nevěstiny k sobě do obytu svého zval a přínos mu udělal a že by jinak při smluvách svadebních nevěsta věnem opatřena nebyla; tehdy, což by po ní otec, bratr, strajc neb poručník jmenoval, to věno bude ten sám povinen, kdož jest je do domu a obytu svého zval a přínos udělal, dáti a zaplatiti.

* *Nesměněn.*

Q XVII*.

Jestliže by na kterém statku věno předešlo a potom že by na tom statku zpráva zavázena byla, tehdy potom, přišlo-li by kdy pro nezprávu toho statku právo vésti, že na to předešlé věno vésti se nemuože.

* *Nezměněn.*

Q XVIII*.

Každý muž ženě své bude moci nad věno její, po smrti své dskami aneb kšaftem svým, na list mocný královský učiněným, na dědictví svém k užívání ukázati až do stavu jejího změnění aneb do smrti její podlé vuole své. A chtěl-li by jí co nad věno na hotových penězích odkázati a dáti, to též bude moci listem pod svou a jiných dvou neb tří pečetmi na svědomí učiniti. A což by jí tak na hotových penězích nad věno dáno bylo, s tím aby vůli měla učiniti, což by se jí vidělo a zdálo.

* *Nezměněn.*

Q XIX*.

Kdož^a by koli kterou pannu vdával a rukojmě že by za věno k své ruce přijímal anebo zápisem věnním že by jí ujistěno bylo napřed, ten má jí věno vyupomínati na rukojmích té ovdovělé. Pakli by rukojmě nedali podlé slibu svého anebo některý že by neměl co dáti anebo z země že by ujel: tehdy ten jí má sám dodati, co by se jí nedostalo věna jejího, čehož by listem nebo slibem nebo dskami příjemce byl.

* *Nezměněn.*

^a *V. Budovcem po straně v B: panna služebná.*

Q XX*.

Jestliže by bratří nebo společníci léta mající dali povolení jednomu, aby na všem statku věno kladl: jestliže by Bůh muže jejího neuchoval smrti, tehdy ona vedlé zapsání všech bratří v statek bude se moci uvesti a jej držeti, dokudž jí věna nedají. By se pak o ten statek i rozdělili po věna kladení, tehdy, nebude-li to věno svedeno, že ona bude se moci na vešken statek nahoře dotčený vésti. Než dadouc oni bratří nebo společníci věno, tehdy budou

moci k dílu toho, kdož věno učinil, hleděti. Pakli by dílní sebe nebyli a toho by Buoň smrti neuchoval a ostavil by dědice po sobě a dělili by se kdy o ten statek s tím dědicem, tehdy to věno z dílu toho dědice má zaplaceno býti.

* *Nezměněn.*

Q XXI*.

Jestliže by kdo příjemce věna byl, když se věno převodí, a ten, kdož věno převodí, zjedná toho příjemce a že jemu slibuje, že nemá pro ten příjem věna žádné škody vzíti: i učiní jemu zápis v památných dskách, jestliže by pro ten příjem věna jakou škodu vzal aneb co svého díti musil, aby se v statek s komorníkem uvázal toho, kdož zapisuje, a držel dotud, dokudž by jemu toho všeho (což by svého dáti musil i se všemi škodami) zase nenavrátil.

* *Nezměněn.*

* *Viz poen. a u B XXI.*

Q XXII*.

Jestliže by k té dsky muži a ženě spolu svědčily, tehdy muž jejího dílu nemuo zavaditi ani prodati. Pakli by jí věno vložil na tom statku, tehdy toho statku najítel má vzíti polovici a druhou polovici v svém věné držeti m, jestliže jest za její dosti vedlé práva věnného. Pakli by nebylo zadosti, muož k příjemci hleděti; pakli by příjemce nebylo, tehdy kdež jest vznešena.

* *Nezměněn.*

Q XXIII*.

Věno muož převedeno býti s jednoho statku na druhý, ale když se to věno převodí, má příjemce býti od té zeny, které se věno převodí. A ona také osobně tu býti má a v tom se příjemce opatř, aby dosti věna k ulívání jejímu bylo vedlé práva věnného. A ten příjemce má míti na svobodných dědinách. Pakli by dosti věna nebylo, má ona na příjemcovu statek sáhnouti podlé práva; pakli by i na příjemcovu statku dosti nebylo, tehdy má se zase navrátiti, když jest vznešena.

* *Nezměněn.*

Q XXIII*.

Jestliže by která vdova koho upomínala, že jest jí za věno rukojmí, a jej z toho obeslala a on by jí toho slibu odpíral, že jí za to věno neslíbil, aneb že se v tom nepamatuje, aby jí slíbil; a ona toho žádným svědomím neprovedla, a ten také že by žádným svědomím toho neodvedl, má za to zpravití vedlé práva obeslaný.

* *Nezměněn.*

O mužích a ženách^a.

R I*.

Jestliže by muž ženu k tomu přivedl, aby zaň statkem svým zpravovala, jestliže by muž prvé umřel, tehdy ta zpráva žádné moci nemá.

* *Nezměněn.*

a V. Budovcem po straně v B: 50.

R II*.

Když by na kterou ženu po příbuzenství (podlé obdarování královského) poručenství připadlo jako na nejbližšího přítele, a ta že by uručila, aby statku neubývalo, nemá jí muž v to poručenství sahati bez její vůle, ani v ten statek vkráčet. Pakli by sáhl anebo ona jej jemu dobrovolně poručila k zpravování, tehdy povinen bude muž její uručiti, a když uručí, její rukojmě mají propuštění býti a muž za ní počet učiniti má. A nedostane-li se co na tom počtu, tehdy muž má svým statkem odbývati. Pakli by muž její umřel, tehdy kdo nápad k statku by měl, bude povinen za muže jejího, co jest byl toho v držení, počet učiniti a zaň jeho statkem odbývati. Než když by ona ovdověla a ten statek poručenstvím přece držela, z toho svého držení povinna bude počet sirotkuom učiniti a jich vedlé práva odbyti, nedostane-li se co po počtu. Než žádný muž nemá ženy své podlé sebe v poručenství přijímati ani zapisovati, aby vedlé něho urukovala za umenšení statku. Jestliže by jí pak přes to v to poručenství zapsal, tehdy to žádné moci míti nemá.

* *Nezměněn.*